

องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารท้องถิ่น จังหวัดนนทบุรี*

BUDDHIST LEADERSHIP COMPONENTS OF LOCAL ADMINISTRATORS NONTHABURI PROVINCE

พระปลัดวรวัฒน์ วรพตโน (วงษ์จันทร์)*

Phrapalad Worawat Warawatthano (Wongkhan)

วัดโตนด จังหวัดนนทบุรี

Tanod Temple Nonthaburi Province, Thailand

*Corresponding author E-mail: Watdelivery22@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารท้องถิ่น จังหวัดนนทบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารท้องถิ่น จังหวัดนนทบุรี และ 2) เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารท้องถิ่น จังหวัดนนทบุรี ดำเนินการวิจัยโดยการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงพุทธตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร จากนั้นสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อหาปริมาณองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ และทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารและบุคลากร องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนนทบุรี โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 500 ตัวอย่าง เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบ ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารท้องถิ่น จังหวัดนนทบุรี โดยรวมประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ 23 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) จักขุมา คือ เป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล (Conceptual Skill) ซึ่งประกอบด้วย 6 ตัวบ่งชี้ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.312 – 0.622 โดยตัวบ่งชี้ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารท้องถิ่น และบุคลากรเจ้าหน้าที่ใช้เทคนิค SWOT ในการวิเคราะห์และพัฒนางาน 2) วิธูโร คือ เป็นผู้มีความเชี่ยวชาญชำนาญในงาน รู้หลักการและวิธีการ มีการบริหารจัดการที่ดี (Technical Skill) ประกอบด้วย 7 ตัวบ่งชี้ ได้มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.303 – 0.742 โดยตัวบ่งชี้ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารท้องถิ่นมีการสร้างทัศนคติที่ดีในการมอบหมายงาน ที่มีใช้เป็นการเพิ่มภาระของงาน และ 3) นิสสยสัมปันโน คือ เป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี (Human Relation Skill) ประกอบด้วย 10 ตัวบ่งชี้ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.347 – 0.675 โดยตัวบ่งชี้ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารท้องถิ่นให้เกียรติและแสดงความจริงใจต่อบุคลากรในองค์กรทุกระดับ

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ, ภาวะผู้นำเชิงพุทธ, ผู้บริหารท้องถิ่น

Abstract

Research Buddhist leadership components of local administrators Nonthaburi Province Objectives: 1) to study the components of Buddhist leadership of local administrators; Nonthaburi Province and 2) to analyze the components of Buddhist leadership of local administrators. Nonthaburi Province conducting research by studying Tripitaka Documents and research on Buddhist leadership based on the Tuthiyapaphanikha Sutta. Then interview the experts. to find

* Received March 15, 2023; Revised May 9, 2023; Accepted May 30, 2023

component definitions and indicators and collecting information from executives and personnel local government organization Nonthaburi Province by using a stratified random sampling method. A group of 500 samples was obtained for statistical analysis. by elemental analysis. The results showed that Buddhist leadership components of local administrators Nonthaburi Province In total, it consists of 3 components and 23 indicators, namely 1) Chakkuma, a person with broad vision (Conceptual Skill), which consists of 6 indicators with weights ranging from 0.312 -0.622, with the indicators having the highest weights. including local administrators and staff use SWOT techniques for organizational analysis and development. 2) Withuro is a person with expertise in the job. know the principles and methods There are good management (Technical Skill), consisting of 7 indicators, with a component weight ranging from 0.303 - 0.742. that does not increase the workload, and 3) Nissayasampanno, which is a person with good human relations (Human Relation Skill), consisting of 10 indicators, with a component weight ranging from 0.347 - 0.675, with the indicator having the highest component weight, namely, local administrators giving Honor and show sincerity to personnel at all levels of the organization.

Keywords: Leadership, Buddhist Leadership, Local Administrators

บทนำ

ปัจจุบันสังคมมีอัตราการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วมาก โดยเฉพาะสังคมไทยซึ่งกำลังก้าวเข้าสู่จุดเปลี่ยนผ่านครั้งสำคัญ เมื่อประชาชนเริ่มต้นตัวและสนใจความเป็นไปของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมและการเมืองอย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน สภาวะดังกล่าวมีคุณูปการอย่างยิ่งต่อการขับเคลื่อนประเทศชาติให้ข้ามพ้นสถานการณ์วิกฤต (ดวงตา ราชอาษา, 2559) นักคิดทั้งหลายเรียกสังคมของมนุษยชาติในอนาคตในชื่อที่แตกต่างกัน อัลวิน ทอฟฟเลอร์ (Toffler Alvin, 1980) เรียกว่า ยุคคลื่นลูกที่สาม (the third wave) โดยมองว่าการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกจะเป็นการเปลี่ยนแปลงที่มีลักษณะ “ทั้งโลก” (Global) ไม่ว่าจะในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ฯลฯ โดยมีเทคโนโลยีที่ทันสมัยเป็นตัวขับเคลื่อน ในขณะที่อีริก ชมิดท์และเจเรด โคเฮน (Eric Schmidt and Jared Cohen, 2014) เรียก โลกยุคนี้ว่า “ยุคดิจิทัลเปลี่ยนโลก” (The New Digital Age) นอกจากนี้แล้วยังถูกเรียกในชื่ออื่น ๆ อีกว่าเป็น “ยุคโลกไร้พรมแดน” (borderless world) เมื่อความเปลี่ยนแปลงได้เกิดขึ้นมากมายและเป็นไปอย่างพลวัต ภาวะผู้นำจึงมีความจำเป็นอย่างมากสำหรับองค์กร การบริหารองค์กรใด ๆ หากขาดผู้นำเสียแล้วย่อมจะทำให้องค์กรนั้นดำเนินกิจกรรมไปด้วยความยากลำบาก วุ่นวาย สับสน ต่างคนต่างทำงานไม่ประสานกันและเกิดความขัดแย้ง การบรรลุเป้าหมายขององค์กรย่อมจะล่าช้าหรือไม่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ภาวะผู้นำหรือความเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพจึงมีความสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กรในการที่จะดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ (ขวัญภา วงศ์ไพศาลศิริกุล และ อารง สุทธาศาสตร์, 2562) ดังที่ พระมหาภูมิจัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี) ให้ทัศนะไว้ว่า พระพุทธเจ้ายังทรงเคยตรัสถึงภาวะผู้นำเอาไว้ว่า “ยามฝูงโคลอยข้ามฟาก หากโคที่เป็นผู้นำฝูงว่ายน้ำตรง โคที่เป็นบริวารก็ว่ายตรง แต่ถ้าโคที่เป็นผู้นำว่ายคด โคบริวารก็ว่ายคดตามไปด้วยเช่นกัน” (พระมหาภูมิจัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี), 2554)

ทิศทางของผู้นำท้องถิ่นจะต้องมีการพัฒนาในมิติด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การพัฒนาความเข้มแข็งชุมชน การเรียนรู้ถ่ายทอดภูมิปัญญา ส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม (รณิดา มนต์ขลัง และคณะ, 2559) ผู้ที่ดำรงตำแหน่งผู้นำหรือผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงมีความสำคัญต่อความสำเร็จในการบริหารงาน การอำนวยความสะดวกในการบริการประชาชน ตลอดจนการพัฒนาองค์กรเป็นอย่างมาก ภาวะผู้นำ

จึงเป็นปัจจัยสำคัญในการบริหารงานองค์การที่ประสบความสำเร็จมีลักษณะที่สำคัญอย่างหนึ่งแตกต่างกันไปจากองค์การที่ไม่ประสบความสำเร็จ คือ การมีผู้นำที่มีประสิทธิภาพ การบริหารใด ๆ จะเกิดประสิทธิภาพได้ ผู้บริหารจะต้องใช้ภาวะผู้นำกระจายความรับผิดชอบอย่างเป็นธรรมไปสู่ผู้ใต้บังคับบัญชาในหน่วยงานของตน และใช้ภาวะผู้นำให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ การพัฒนาภาวะผู้นำในปัจจุบันจึงหันมาใช้วิธีการตามแนวพระพุทธศาสนากันมากขึ้น ด้วยเหตุนี้พระพุทธศาสนาจึงเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาภาวะผู้นำ ที่เรียกว่า “ผู้นำเชิงพุทธ” ด้วยเหตุว่าผู้นำนั้นเมื่อประกอบกรบวรณาการด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้าไปแล้ว ย่อมได้ชื่อว่า มีความเก่ง (วิชา) และความดี (จรรยา) ตรงตามแบบ ที่เรียกว่า เป็นทั้งคนเก่งและคนดี (วิชาจรรยาสัมปันโน) (อภิรมย์ สีดาดำ และคณะ, 2564) เช่นเดียวกับ ภาวะผู้นำแบบพุทธซึ่งเป็นกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงตนเอง เป็นทักษะ ที่เกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์ของผู้นำ (Mai Chi Vu, 2018) นอกจากนั้นคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารท้องถิ่น มีการนำเอาหลักธรรมมาประยุกต์และบูรณาการเพื่อส่งเสริมให้เกิดคุณลักษณะที่ดีของผู้บริหาร

ในการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกิดจากเหตุผลความจำเป็นในเรื่องการจัดทำบริการสาธารณะเพื่อให้ทันต่อการแก้ไขปัญหา และตรงกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริงเพื่อบำบัดทุกข์บำรุงสุข ทั้งการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคม โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถกระทำได้รวดเร็วและสอดคล้องกับสภาพปัญหา วิถีชีวิต จารีตประเพณีต่าง ๆ ของท้องถิ่นนั้น ตลอดจนทั้งเป็นการส่งเสริมเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้าใจการปกครอง ระบอบประชาธิปไตย (พระพลากร สมมงคล (อนุพันธ์), 2557) โดยในการศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่น ได้นำเอาหลักทศพิธราชธรรม ที่พระพุทธองค์ได้แสดงถึงคุณลักษณะภาวะผู้นำที่สำคัญสำหรับผู้บริหาร ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) จักขุมา คือ เป็นผู้มีความวิสัยทัศน์กว้างไกล (Conceptual Skill) 2) วิจิโร คือ เป็นผู้มีความเชี่ยวชาญชำนาญในงาน รู้หลักการและวิธีการ มีการบริหารจัดการที่ดี (Technical Skill) และ 3) นิสสยสัมปันโน คือ เป็นผู้มีความสัมพันธ์ที่ดี (Human Relation Skill) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ซึ่งองค์ประกอบสำคัญของภาวะผู้นำเชิงพุทธ ทั้ง 3 องค์ประกอบ มีความจำเป็นต่อผู้บริหารท้องถิ่น ในการที่จะนำพาองค์กรสู่ความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารท้องถิ่น จังหวัดนนทบุรี เป็นความจำเป็นที่น่าสนใจในการศึกษาถึงองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่สำคัญ เพื่อเป็นองค์ความรู้ และขยายผลสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมในการบริหารท้องถิ่นให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารท้องถิ่น จังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารท้องถิ่น จังหวัดนนทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาแนวคิดภาวะผู้นำเชิงพุทธ ตามหลักทศพิธราชธรรม
2. การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 ท่าน และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารและภาวะผู้นำ จำนวน 3 ท่าน เพื่อนำมาสร้างเป็นตัวบ่งชี้องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงพุทธตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารท้องถิ่น
3. เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ จากผู้บริหารและบุคลากร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนนทบุรี จำนวน 500 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling) ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารและบุคลากร จากองค์การบริหารส่วนจังหวัด จำนวน 100 คน ผู้บริหารและบุคลากร จากเทศบาล

จำนวน 200 คน และผู้บริหารและบุคลากร จากองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 200 คน เพื่อนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis)

ผลการวิจัย

1. จากการศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารท้องถิ่น จังหวัดนนทบุรี ตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร พบว่า ภาวะผู้นำเชิงพุทธ มี 3 องค์ประกอบ ได้แก่

1.1 จักขุมา คือ เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มองสภาพเหตุการณ์ รูปการณ์ สถานการณ์ออก (Conceptual Skill)

1.2 วิจิโร คือ เป็นผู้มีความเชี่ยวชาญชำนาญในงานเฉพาะด้าน รู้หลักการและวิธีการ มีการบริหารจัดการที่ดี (Technical Skill)

1.3 นิสสัยสัมปันโน คือ เป็นผู้มีความสัมพันธ์ที่ดี และได้รับความเชื่อถือจากผู้ร่วมงาน (Human Relation Skill) (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2549)

2. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารท้องถิ่น จังหวัดนนทบุรี

ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของข้อมูล โดยการตรวจสอบ Bartlett's test of Sphericity และวิเคราะห์ค่า KMO ของแบบวัดองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารท้องถิ่น จังหวัดนนทบุรี พบว่า ค่า KMO เท่ากับ .855 แสดงว่า ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างข้อคำถาม 25 ข้อมีความสัมพันธ์กัน และจากการทดสอบ Bartlett's Test of Sphericity พบว่า มีค่าสถิติ Chi-Square เท่ากับ 3547.279 และค่า df เท่ากับ 300 ค่า p มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Sig.) เท่ากับ 0.000 แสดงว่า เมตริกซ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กันมากพอทำให้ข้อมูลที่ได้รับมาสามารถนำไปวิเคราะห์โดยเทคนิค Factor analysis ได้

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันขององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารท้องถิ่น จังหวัดนนทบุรี ดังนี้

2.1 ด้านจักขุมา คือ ผู้บริหารท้องถิ่นเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล (Conceptual Skill) แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน ค่าการทดสอบนัย สำคัญทางสถิติ และค่าสัมประสิทธิ์พหุคูณของการวิเคราะห์องค์ประกอบ ด้านจักขุมา คือ เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล (Conceptual Skill)

ด้านจักขุมา คือ เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล (Conceptual Skill)	Standardized Regression Weights				
	b	S.E	t	p	R ²
1. ผู้บริหารท้องถิ่นมีภาพอนาคต เป้าหมายและนโยบาย แผนงานบริหารท้องถิ่น	.604	.018	13.636	***	.365
2. ผู้บริหารท้องถิ่นใช้วิธีการต่างๆ เพื่อให้บุคลากรเจ้าหน้าที่ เข้าใจเป้าหมายในการพัฒนาองค์กร	.391	.014	13.667	***	.152
3. ผู้บริหารท้องถิ่นบริหารจัดการปัญหาที่เกิดขึ้นในองค์กรได้เหมาะสม	.312	.017	13.100	***	.094
4. ผู้บริหารท้องถิ่นนำความรู้ใหม่ๆ มาแลกเปลี่ยนกับบุคลากร เจ้าหน้าที่ในการพัฒนาท้องถิ่น	.370	.017	14.333	***	.138
5. ผู้บริหารท้องถิ่นใช้ข้อมูลสารสนเทศในการตัดสินใจ แก้ปัญหาได้อย่างสมเหตุสมผล	.592	.016	14.657	***	.344
6. ผู้บริหารท้องถิ่นให้คำแนะนำ และแก้ปัญหาที่เกิดจากการปฏิบัติงานจนบรรลุเป้าหมาย	.231	.013	12.952	***	.055

ด้านจักขุมา คือ เป็นผู้วิวิสัยทัศน์กว้างไกล (Conceptual Skill)	Standardized Regression Weights				
	b	S.E	t	p	R ²
7. ผู้บริหารท้องถิ่น และบุคลากรเจ้าหน้าที่ใช้เทคนิค SWOT ในการวิเคราะห์และพัฒนางองค์กร	.622	.021	13.658	***	.378

Chi-Square = 11.567, df = 10 CMIN/df = 1.157, p-value = .315

RMSEA = .018, GFI = .993, AGFI = .981, CFI = 1.000, RMR = .996

หมายเหตุ *** แทน ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ขององค์ประกอบตัวแปรแฝงด้านจักขุมา คือ เป็นผู้วิวิสัยทัศน์กว้างไกล (Conceptual Skill) วัดจากข้อคำถาม 7 ข้อ เก็บข้อมูลจาก 500 ตัวอย่าง พบว่า ตัวแปรสังเกตได้มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.231 – 0.622 จะเห็นว่าตัวแปรสังเกตได้ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด คือ ตัวแปรสังเกตได้ข้อที่ 7 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.622 ตัวแปรสังเกตได้ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบรองลงมา คือ ตัวแปรสังเกตได้ข้อที่ 1 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.604 ตามลำดับ ตัวแปรสังเกตได้ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุด คือ ตัวแปรสังเกตได้ข้อที่ 6 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.231 ค่า t ทั้ง 7 ตัว มีค่าระหว่าง 12.952 – 13.667 และ R² มีค่าระหว่าง 0.055 – 0.378

ข้อคำถามที่ผ่านการคัดเลือก 6 ข้อ เนื่องจากมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากกว่า 0.30 ขึ้นไปมีความเหมาะสมและมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนข้อคำถามที่ไม่ผ่านการคัดเลือก คือ ตัวแปรสังเกตได้ข้อที่ 6 เพราะว่าผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ค่าน้ำหนักองค์ประกอบน้อยกว่า 0.30 ไม่มีความเหมาะสม

2.2 วิธูโร คือ เป็นผู้มีความเชี่ยวชาญชำนาญในงาน (Technical Skill) แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน ค่าการทดสอบนัย สำคัญทางสถิติ และค่าสัมประสิทธิ์พหุคูณ ของการวิเคราะห์องค์ประกอบ วิธูโร คือ เป็นผู้มีความเชี่ยวชาญชำนาญในงาน (Technical Skill)

วิธูโร คือ เป็นผู้มีความเชี่ยวชาญชำนาญในงาน (Technical Skill)	Standardized Regression Weights				
	b	S.E	t	p	R ²
1. ผู้บริหารท้องถิ่นวางแผนในการมอบหมายงานให้แก่บุคลากรตรงตามความรู้ ความสามารถ	.524	.017	14.113	***	.269
2. ผู้บริหารท้องถิ่นและบุคลากรมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการทำงานและค่านิยมร่วมกัน	.661	.018	9.464	***	.440
3. ผู้บริหารท้องถิ่นจัดสรรทรัพยากรที่ช่วยส่งเสริมการปฏิบัติงานของบุคลากรได้อย่างเหมาะสม	.334	.023	15.262	***	.107
4. ผู้บริหารท้องถิ่นมีการสร้างทัศนคติที่ดีในการมอบหมายงาน ที่มิใช่เป็นการเพิ่มภาระของงาน	.742	.025	6.477	***	.550
5. ผู้บริหารท้องถิ่นมีวิธีสร้างแรงบันดาลใจให้แก่บุคลากรทำงานให้บรรลุเป้าหมาย	.565	.017	13.433	***	.317
6. ผู้บริหารท้องถิ่นมีการสร้างความคิดเชิงบวกให้แก่บุคลากรเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงาน	.452	.021	13.692	***	.198
7. ผู้บริหารท้องถิ่นแนะนำบุคลากรเพื่อนำข้อบกพร่องไปพัฒนางานให้บรรลุผล	.303	.018	15.551	***	.093
8. ผู้บริหารท้องถิ่นมีการกำกับ ติดตาม การปฏิบัติงานของบุคลากรเจ้าหน้าที่อย่างสม่ำเสมอ	.118	.016	15.761	***	.012

Chi-Square = 13.127, df = 13 CMIN/df, 1.010, p-value = .438

RMSEA = .000 GFI = .993, AGFI = .982, CFI = 1.000 RMR = .007

*** แทน ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ขององค์ประกอบตัวแปรแฝงด้านวิจิโร คือ เป็นผู้มีความเชี่ยวชาญชำนาญในงาน (Technical Skill) ด้วยข้อคำถาม 8 ข้อ เก็บข้อมูลจาก 500 ตัวอย่าง พบว่า ตัวแปรสังเกตได้ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.118 – 0.742 จะเห็นว่า ตัวแปรสังเกตได้ที่มีค่าน้ำหนัก องค์ประกอบมากที่สุด คือ ตัวแปรสังเกตได้ข้อที่ 4 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.742 ตัวแปรสังเกตได้ที่มีค่า น้ำหนักองค์ประกอบรองลงมา คือ ตัวแปรสังเกตได้ข้อที่ 2 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.661 ตามลำดับ ตัว แปรสังเกตได้ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุด คือ ตัวแปรสังเกตได้ข้อที่ 8 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .118 ค่า t ทั้ง 8 ตัว มีค่าระหว่าง 6.477 - 15.761 และ R^2 มีค่าระหว่าง 0.012 – 0.550

ข้อคำถามที่ผ่านการคัดเลือก 7 ข้อ เนื่องจากมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากกว่า 0.30 ขึ้นไป มีความ เหมาะสมและมีนัยสำคัญทางสถิติ ข้อคำถามที่ไม่ผ่านการคัดเลือก คือ ตัวแปรสังเกตได้ข้อที่ 8 เพราะว่าผลการ วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบน้อยกว่า 0.30 ไม่มีความเหมาะสม

2.3 นิสสัยสัมพันธ์ คือ เป็นผู้มีความสัมพันธ์ที่ดี (Human Relation Skill) แสดงดังตารางที่ 3
ตารางที่ 3 แสดงผลค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน ค่าการทดสอบนัย สำคัญทางสถิติ และค่าสัมประสิทธิ์พหุคูณของการวิเคราะห์องค์ประกอบ นิสสัยสัมพันธ์ คือ เป็นผู้มีความสัมพันธ์ที่ดี (Human Relation Skill)

นิสสัยสัมพันธ์ คือ เป็นผู้มีความสัมพันธ์ที่ดี (Human Relation Skill)		Standardized Regression Weights				
		b	S.E	t	p	R^2
1.	ผู้บริหารต้องเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นจากการ ทำงานในการบริการประชาชนของบุคลากร	.534	.018	13.636	***	.286
2.	ผู้บริหารต้องใช้เวลาในการแนะนำงาน หรือการ แก้ปัญหาการปฏิบัติงานแก่บุคลากร	.581	.014	13.667	***	.331
3.	ผู้บริหารต้องมีความเป็นกันเองกับบุคลากรและ แสดงความคิดเห็นต่อกันอย่างเปิดเผย	.552	.017	13.100	***	.301
4.	ผู้บริหารต้องจูงใจบุคลากรให้มีแรงขับเคลื่อนใน การทำงานอย่างเต็มศักยภาพ	.553	.017	14.333	***	.301
5.	ผู้บริหารต้องมีการให้กำลังใจ ยกย่อง เชิดชู บุคลากรตามสมควรแก่โอกาส	.514	.016	14.657	***	.261
6.	ผู้บริหารต้องให้เกียรติและแสดงความจริงใจต่อ บุคลากรในองค์กรทุกระดับ	.675	.013	12.952	***	.449
7.	ผู้บริหารต้องมีความเป็นผู้ให้มากกว่าผู้รับ เอื้อเฟื้อต่อบุคลากรในองค์กรทุกระดับ	.526	.021	13.658	***	.274
8.	ผู้บริหารต้องและบุคลากรมีความเข้าใจซึ่งกัน และกัน มีสัมพันธ์ไมตรีที่ดีต่อกันในองค์กร	.582	.014	13.354	***	.337
9.	ผู้บริหารต้องมีความยุติธรรมในการแก้ปัญหาของ บุคลากรในองค์กร	.347	.023	15.276	***	.119
10.	ผู้บริหารต้องให้แนวทางในการทำงานร่วมกันของ บุคลากรในองค์กรอย่างสม่ำเสมอ	.431	.015	14.904	***	.182

Chi-Square = 22.962, df = 13 CMIN/df, 1.010, p-value = .438

RMSEA = .000 GFI = .993, AGFI = .982, CFI = 1.000 RMR = .007

*** แทน ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ขององค์ประกอบตัวแปรแฝงด้านนิสสัยสัมพันธ์ คือ เป็นผู้มีความสัมพันธ์ที่ดี (Human Relation Skill) ด้วยข้อคำถาม 10 ข้อ เก็บข้อมูลจาก 500 ตัวอย่าง

พบว่า ตัวแปรสังเกตได้ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.347 – 0.675 จะเห็นว่า ตัวแปรสังเกตได้ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด คือ ตัวแปรสังเกตได้ข้อที่ 6 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.675 ตัวแปรสังเกตได้ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบรองลงมา คือ ตัวแปรสังเกตได้ข้อที่ 8 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.582 ตามลำดับ ตัวแปรสังเกตได้ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุด คือ ตัวแปรสังเกตได้ข้อที่ 9 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.347 ค่า t ทั้ง 10 ตัว มีค่าระหว่าง 12.952 - 15.276 และ R^2 มีค่าระหว่าง 0.119 – 0.449 ข้อคำถามที่ผ่านการคัดเลือก 10 ข้อ เนื่องจากมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากกว่า .30 มีความเหมาะสม

อภิปรายผล

องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารท้องถิ่น จังหวัดนนทบุรี ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ 23 ข้อ ซึ่งได้แก่ 1) จักขุมา คือ ผู้บริหารท้องถิ่นเป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มองสภาพเหตุการณ์ รูปการณ์ สถานการณ์ ออก (Conceptual Skill) 2) วิรูโร คือ เป็นผู้มีความเชี่ยวชาญชำนาญในงานเฉพาะด้าน รู้หลักการและวิธีการ มีการบริหารจัดการที่ดี (Technical Skill) และ 3) นิสสยสัมปนโน คือ เป็นผู้มีความสัมพันธ์ที่ดี และได้รับความเชื่อถือจากผู้ร่วมงาน (Human Relation Skill) ซึ่งสอดคล้องกับ พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต) ที่ได้กล่าวถึงคำตรัสขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ในทศุตติยาปณิกสูตรว่า เกี่ยวกับคุณลักษณะ 3 ประการของนักบริหารที่จะช่วยให้นักบริหารทำงานสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี 1) มีปัญญามองการณ์ไกล มีวิสัยทัศน์ ใช้โยนิโสมนสิการ ปัญญาเฉียบแหลม สมบูรณ์ด้วยความรอบรู้อย่างชาญฉลาด สามารถใช้ความคิดอย่างรอบคอบ มีคุณค่าสามารถวางแผนในทางการบริหารตน บริหารคน บริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพก่อให้เกิดประสิทธิผล ซึ่งคุณลักษณะข้อแรกนี้ตรงกับภาษาอังกฤษ คำว่า Conceptual Skill คือการชำนาญในการใช้ความคิด หรือ ทักษะทางด้านความคิด 2) จัดการธุระที่ดี/มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน มีการจัดการบริหารการปกครองที่เหมาะสม มีการดำเนินการที่ดี มีความเชี่ยวชาญ มีเทคนิควิธีการที่ดี ในการบริหารงานให้งานสำเร็จเป็นรูปธรรมด้วยมรรควิธี คุณลักษณะที่สองนี้ตรงกับคำภาษาอังกฤษ คำว่า Technical Skill คือความชำนาญการด้านเทคนิค หรือ ทักษะทางด้านการปฏิบัติงาน และ 3) มีมนุษยสัมพันธ์ ดังมีคำกล่าวว่า “ผู้บริหารที่ดีต้องปกครองคนด้วยความ เที่ยงธรรม และสุชุมเยือกเย็นเป็นสำคัญ” คุณลักษณะที่สามนี้ตรงกับคำภาษาอังกฤษ คำว่า Human Relation Skill คือความชำนาญด้านมนุษยสัมพันธ์ หรือ ทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต), 2549) และสอดคล้องกับผลการศึกษาของสมบัติ บุญเลี้ยง และคณะ ที่ทำการศึกษา ลักษณะภาวะของผู้นำที่ดีในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ลักษณะภาวะผู้นำที่ดีจะต้อง ประกอบไปด้วย 1) ผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์ 2) ผู้บริหารต้องมีบุคลิกภาพที่ดี 3) ผู้บริหารต้องมีความมุ่งมั่นในการทำงานและอดทน 4) ผู้บริหารต้องมีคุณธรรม จริยธรรม 5) ผู้บริหารต้องใช้หลักการมีส่วนร่วมในการบริหารงาน 6) ผู้บริหารต้องมีมนุษยสัมพันธ์ในการทำงานที่ดี 7) ผู้บริหารต้องเป็นผู้มีความคิดริเริ่มและเป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลง 8) ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการสื่อสาร 9) ผู้บริหารต้องให้การสนับสนุนและช่วยเหลือผู้ใต้บังคับบัญชา 10) ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการสร้างแรงจูงใจ และ 11) ผู้บริหารต้องรู้จักใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (สมบัติ บุญเลี้ยง และคณะ, 2555) เช่นเดียวกับ Boonleaing et al. ได้อธิบายถึงลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารงานจะต้องประกอบไปด้วย เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์เป็นผู้มีการศึกษาและความรู้ มีบุคลิกภาพที่ดีมีจริยธรรม เอาใจใส่ต่องาน มีความรับผิดชอบ และใช้หลักการ มีส่วนร่วมในการบริหารงาน (Boonleaing, S., et al, 2011) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุปภาวะผู้นำเชิงพุทธ ของผู้บริหารท้องถิ่น จังหวัดนนทบุรี มี 3 องค์ประกอบ 23 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย

1) จักขุมา คือ เป็นผู้มีความรู้ที่กว้างไกล (Conceptual Skill) ประกอบด้วย 6 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ (1) ผู้บริหารท้องถิ่น มีภาพอนาคต เป้าหมายและนโยบาย แผนงานบริหารท้องถิ่น (2) ใช้วิธีการต่าง ๆ เพื่อให้บุคลากรเจ้าหน้าที่เข้าใจ เป้าหมายในการพัฒนาองค์กร (3) บริหารจัดการปัญหาที่เกิดขึ้นในองค์กรได้เหมาะสม (4) นำความรู้ใหม่ ๆ มา แลกเปลี่ยนกับบุคลากรเจ้าหน้าที่ในการพัฒนาท้องถิ่น (5) ใช้ข้อมูลสารสนเทศในการตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่าง สมเหตุสมผล และ (6) ใช้เทคนิค SWOT ในการวิเคราะห์และพัฒนาองค์กร

2) วิรูโร คือ เป็นผู้มีความรู้ที่กว้างไกล (Conceptual Skill) เป็นผู้มีความเชี่ยวชาญชำนาญในงาน (Technical Skill) ประกอบด้วย 7 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ (1) วางแผนในการมอบหมายงานให้แก่บุคลากรตรงตามความรู้ ความสามารถ (2) มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ใน การทำงานและค่านิยมร่วมกัน (3) จัดสรรทรัพยากรที่ช่วยส่งเสริมการปฏิบัติงานของบุคลากรได้อย่างเหมาะสม (4) มีการสร้างทัศนคติที่ดีในการมอบหมายงาน ที่มีใช่เป็นการเพิ่มภาระของงาน (5) วิธีสร้างแรงบันดาลใจให้แก่ บุคลากรทำงานให้บรรลุเป้าหมาย (6) มีการสร้างความคิดเชิงบวกให้แก่บุคลากรเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงาน และ ๖ 7) มีการกำกับ ติดตาม การปฏิบัติงานของบุคลากรเจ้าหน้าที่อย่างสม่ำเสมอ และ 3) นิสสยสัมปนโน คือ เป็นผู้มีความสัมพันธ์ที่ดี (Human Relation Skill) ประกอบด้วย 10 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ (1) เข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นจากการ ทำงานในการบริการประชาชนของบุคลากร (2) ให้ความสำคัญในการแนะนำงาน หรือการแก้ปัญหาจากการปฏิบัติงานแก่ บุคลากร (3) มีความเป็นกันเองกับบุคลากรและแสดงความคิดเห็นต่อกันอย่างเปิดเผย (4) ให้ความสำคัญกับบุคลากรให้มีแรง ขับเคลื่อนในการทำงานอย่างเต็มศักยภาพ (5) มีการให้กำลังใจ ยกย่อง เชิดชูบุคลากรตามสมควรแก่โอกาส (6) ให้ เกียรติและแสดงความจริงใจต่อบุคลากรในองค์กรทุกระดับ (7) มีความเป็นผู้ให้มากกว่าผู้รับ เอื้อเฟื้อต่อบุคลากร ในองค์กรทุกระดับ (8) มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน มีสัมพันธ์ไมตรีที่ดีต่อกันในองค์กร (9) มีความยุติธรรมในการ แก้ปัญหาของบุคลากรในองค์กร และ (10) ให้แนวทางในการทำงานร่วมกันของบุคลากรในองค์กรอย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะ จากการศึกษาภาวะผู้นำเชิงพุทธ ของผู้บริหารท้องถิ่น จังหวัดนนทบุรี มีข้อเสนอแนะ 3 ประการ ได้แก่ 1) ผลจากการศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารท้องถิ่น ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ 23 ตัว บ่งชี้ ซึ่งกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ควรมีการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่นให้มีคุณสมบัติความเป็น ภาวะผู้นำเชิงพุทธ ใน 3 ประการ ได้แก่ ความเป็นผู้มีความรู้ที่กว้างไกล เป็นผู้มีความเชี่ยวชาญชำนาญในงาน และ เป็นผู้มีความสัมพันธ์ที่ดี โดยใช้ตัวบ่งชี้ทั้ง 23 ข้อมาเป็นเกณฑ์ในการวัด 2) ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้ทั้ง 23 ข้อ เป็นมาตรวัดภาวะผู้นำเชิงพุทธ เพื่อใช้เป็นเกณฑ์มาตรฐานในการวัดความมีภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรต่าง ๆ และ 3) ควรมีการศึกษาภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารหน่วยงานต่าง ๆ ในมิติต่าง ๆ นอกเหนือ และการนำ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่มาใช้ในการเกื้อหนุนความมีภาวะผู้นำเชิงพุทธ เพื่อเป็นชุดความรู้ในการพัฒนา ภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารองค์กร

เอกสารอ้างอิง

- ขวัญภา วงศ์ไพศาลสิริกุล และอารง สุทธาศาสตร์. (2562). “รูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น”. วารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิษณุพนธ์, 14(3), 1-11.
- ดวงดา ราชอาษา. (2559). “บทบาทของผู้นำในกระบวนทัศน์ใหม่”. วารสารวิชาการแพรวกาฬสินธุ์, 3(2), 180-196.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2549). พุทธวิธีการบริหาร. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย.

- พระพลากร สุ่มงคโล (อนุพันธ์). (2557). ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการบริหาร งานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอจังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี). (2554). ภาวะผู้นำ: จากเนลสัน มันเดลา โอบามา แห่งทำเนียบขาว. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สถาบันวิมุตตยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รณิดา มนต์ขลัง และคณะ. (2559). “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายการจัดบริการสุขภาพผู้สูงอายุไปสู่การปฏิบัติ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น”. วารสารวิชาการแพรวกาฬสินธุ์, 3(2), 133–153.
- สมบัติ บุญเลี้ยง และคณะ. (2555). “ลักษณะภาวะของผู้นำที่ดีในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น”. มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์, 29(2), 97–112.
- อภิรมย์ สีดำดำ และคณะ. (2564). “ภาวะผู้นำเชิงพุทธในยุค New Normal”. วารสารธรรมวิทย์, 3(1), 410 – 423.
- Boonleang, S., et al. (2011). “The Leadership characteristics and efficiency of local administrative organizations: A case study of local administrative organizations in the lower north region of Thailand”. International Business & Economics Research Journal, 9(12), 119-122.
- Eric Schmidt and Jared Cohen. (2014). The New Digital Age : Reshaping the Future of People, Nations and Business. T. London: John Murray.
- Mai Chi Vu. (2018). Spiritual Leadership. A Buddhist Approach: Durham theses Durham University.
- Toffler Alvin. (1980). The Third Wave. New York: William Morrow & Co.